

KUTATÁS KÖZBEN

A PEDAGÓGIAI MESTERSÉGRE FELKÉSZÍTÉS HELYZETÉRŐL

A Tanárképzők Szövetségének pedagógiai szakosztálya (TSZPSZ) a pedagógus szakma megújítása projekt támogatásával 1992 őszétől vizsgálatot folytatott *A pedagógiai kultúrára és mesterségre felkészítés helyzetének, problémáinak, aktuális tennivalóinak felmérése és elemzése hazai pedagógusképző intézményekben* témáról. A kutatás első szakaszában az volt a célunk, hogy empirikus módszerek alkalmazásával megbízható, további vizsgálatok és elemzések elvégzésére alkalmas tényeket tárjunk fel a hazai pedagógusképző intézményekben folyó, a pedagógiai kultúrára és mesterségre képzés tárgyi, személyi feltételeiről, tartalmáról, problémáiról, a fejlesztés lehetőségeiről.

A kutatás eredményeként említhetjük, hogy

- első ízben térképezte fel a hazai pedagógiai kultúrára és mesterségre felkészítés helyzetét;
- a képzési intézmények oktatóinak fontos mutatóiról gazdag tényanyag halmozódott fel, amelyek objektív helyzetfeltárára és további kutatások koncipiálása számára kínálnak lehetőséget;
- hozzájárult ahhoz, hogy a TSZPSZ működésében minden eddiginél nagyobb szerepet kaphasson a szakmaiság, az elméleti tevékenység, a tapasztalatcsere, egymás eredményeinek, törekvéseinek, problémáinak mélyebb megismerése.

Felkérésünkre 31 pedagógusképző intézmény neveléstudományi (pedagógiai) tanszéke vállalkozott arra, hogy adatokat szolgáltat. A kutatásba bekapcsolódottak köre intézménytípusok szerint reprezentatívnak tekinthető. A résztvevők között meghatározó a tanítóképző és tanárképző főiskolák aránya (10 intézmény; az országos átlag 90%-a, illetve 5 intézmény; az országos átlag 83%-a). A szakmai képzéssel foglalkozó tanárképző főiskolák és az egyetemi szintű általános tanárképző intézmények közel fele (45–45%) vett részt a kutatásban.

A kutatás céljainak megfelelően az első szakaszban az alapvető tények összegyűjtésére, elsődleges rendezésére, egyben a további kutatások megalapozására vállalkozhattunk.

Az alábbiakban néhány olyan részletet adunk közre az adatbázisból (1992/93-as tanév), amelyek az adott intézmények oktatóiról adnak képet.

Az oktatók megoszlása nemek szerint (százalékban)

Intézménytípus	Férfiak	Nők
Óvó-/tanítóképző főiskolák	38	62
Tanárképző főiskolák	49	51
Szakmai főiskolák	41	59
Egyetemek	54	46

Az oktatók tudományos fokozata, minősítése (százalékban)

Intézménytípus	Egyetemi doktor	Kandidátus
Óvó-/tanítóképző főiskolák	31	6
Tanárképző főiskolák	35	15
Szakmai főiskolák	33	13
Egyetemek	48	44

Nyelvvizsgálóval rendelkező oktatók (százalékban)

Óvó-/tanítóképző főiskolák	31
Tanárképző főiskolák	44
Szakmai főiskolák	41
Egyetemek	60

A pszichológiai és pedagógiai alaptárgyak óraszámainak arányai (százalékban)

Intézménytípus	Pszichológia	Pedagógia
Óvó-/tanítóképző főiskolák	28	72
Tanárképző főiskolák	52	48
Szakmai főiskolák	30	70
Egyetemek	52	48

Az adatok elemzése alapján eddig az alábbi témákban készültek résztanulmányok:

- A képzés szervezeti és személyi jellemzői
- Tantárgyi struktúrák az egyetemi képzésben
- A pedagógiai tárgyak integrációja
- Tréning-jellegű foglalkozások a képzésben
- Nevelésméлет és didaktika tematikák összehasonlító elemzése
- A módszertan és a pedagógiai tárgyak viszonya
- A műszaki tanárképzés sajátosságai
- Kutatások és nemzetközi kapcsolatok

A kutatás részletesebb ismertetésére az *Educatio* következő, pedagógusokkal foglalkozó számában kerül sor.

Ballér Endre & Szabó László Tamás

TANULÁSI IDŐ ÉS MUNKAVÁLLALÁSI ESÉLYEK

Az *Oktatáskutató Intézet* 1993 elején – a tandíjrendszerre koncentrálva, de emellett több kisebb témát is érintve – felmérést végzett a jelenleg felsőoktatási tanulmányaikat végzők körében. Az alábbiakban ezen kérdőív adataiból a tanulmányi idő várható hosszára és az elhelyezkedési esélyekre vonatkozó kérdésekre adott válaszokat ismertetjük.

Jóllehet a felsőfokú képzésben résztvevők nagyobb része egyetemre jár, s ennél fogva tanulmányaik értelemszerűen a főiskolán tanulókénál hosszabbak, az egyetemisták arányánál jóval nagyobb számban vannak azok – csaknem a kérdezettek 80 százaléka –, akik 5 évre vagy annál hosszabbra tervezik tanulmányaikat. Úgy tűnik tehát, hogy sokan vannak, akik – vagy kényszerből, vagy saját elhatározásukból – várhatóan valamelyest meghosszabbítják felsőfokú képzésük idejét (lásd 1. ábra).

Ezeket az eltéréseket az egyes egyetemek tanrendje, képzési struktúrája indokolja: a főiskolát végzők általában 3, vagy 4 évre tervezik felsőfokú tanulmányaikat, míg az egyetemisták inkább 5 vagy 6 évre, bár néhány szakirány, intézménytípus esetében eltérésekre is felfigyelhetünk. Így például meglepő, hogy az orvosira és a közgazdaságra járók körében csaknem megegyezik azok aránya (59 illetve 57 százalék), akik 6 évre tervezik egyetemi képzésüket; az orvosi szak mellett a műszaki egyetemeket illetve tanár- és tanítóképzőt végzők között találunk nagy számban olyanokat, akik 7 évig vagy annál hosszabban is folytatni szeretnék felsőfokú tanulmányaikat.